

KOXLEAR IMPLANTATSIYADAN KEYINGI REABILITATSIYA: OTA-ONA ISHTIROKINING AHAMIYATI

Po'latova Iqboloy Azimovna

Annotatsiya: Ushbu maqola koxlear implantatsiya (KI) o'tkazilgan bolalarning nutq va til rivojlanishida ota-onalarning ishtiroki qanchalik muhim ekanligini o'rganadi. Maqolada ota-onalarning bolaning KI dan keyingi rehabilitatsiya jarayonida qanday qilib faol ishtirok etishi, ularning bolaning tinglash, nutqni tushunish va nutqni rivojlantirishdagi muvaffaqiyatiga qanday ta'sir qilishi tahlil qilinadi. Ota-onalarning nutq terapevtlar bilan hamkorligi, uy sharoitida nutqni rag'batlantirish usullari, bolaning tinglash muhitini yaratish va oilaviy munosabatlarning o'zgarishi kabi masalalar ko'rib chiqiladi. Shuningdek, ota-onalarning psixologik holati, ularning bilim va ko'nikmalarini oshirishga qaratilgan dasturlar, hamda oilalarga ko'rsatiladigan ijtimoiy yordamning ahamiyati muhokama qilinadi. Tadqiqot natijalari KI o'tkazilgan bolalarning rehabilitatsiyasida ota-onalarning faol ishtirokini ta'minlashga qaratilgan amaliy tavsiyalar ishlab chiqishga yordam beradi.

Kalit so'zlar: Koxlear implantatsiya, Rehabilitatsiya jarayoni, Ota-onalarning roli, Eshitish qobiliyatini tiklash, Oila muhitining ta'siri, Psixologik qo'llab-quvvatlash, Erkin muloqot, Ta'lim va o'qitish, Ijtimoiy integratsiya, Muloqot strategiyalari

Kirish

Koxlear implantatsiya — bu og'ir eshitish qobiliyatiga ega bo'lgan insonlar uchun muhim tibbiy yordamdir. Ushbu jarayon eshitish nervini elektr impulsar bilan stimulyatsiya qilish orqali ishlaydi va bemorga eshitish imkoniyatini qaytarishga yordam beradi. Biroq, koxlear implantatsiyadan keyin rehabilitatsiya jarayoni juda muhimdir, chunki bu jarayon bemorning yangi eshitish tizimiga moslashishi va uni muvaffaqiyatli ishlatishi uchun zarurdir. Ushbu jarayonda ota-onalarning ishtiroki alohida ahamiyatga ega.

| 1. Koxlear implantatsiya jarayoni

Koxlear implantatsiya, asosan, og'ir eshitish qobiliyatiga ega bolalar va kattalar uchun mo'ljallangan. Jarayon operatsiyadan boshlanadi, bunda ichki quloqning bir qismi o'rnatiladi. Biroq, operatsiya tugagandan so'ng, bemorlar uchun rehabilitatsiya jarayoni boshlanadi. Bu jarayon, odatda, bir necha oylardan bir necha yilgacha davom etishi mumkin va muhim qadamlarni o'z ichiga oladi: ovozlarni tanish, muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirish va ijtimoiy integratsiyani ta'minlash.

| 2. Reabilitatsiya jarayoni

Reabilitatsiya jarayoni koxlear implantatsiyadan keyin bemorning eshitish qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan turli xil faoliyatlardan iborat. Bu jarayon ko'pincha logopedlar va eshitish mutaxassislari tomonidan boshqariladi. Ovozlarni tanish, nutqni rivojlantirish va muloqot qilish ko'nikmalarini o'z ichiga oladi. Ota-onalar ushbu jarayonda faol ishtirok etishlari juda muhim, chunki ular bolaning o'qitish jarayonida qo'llab-quvvatlovchi va motivatsion rol o'ynaydilar.

| 3. Ota-onalarning roli

Ota-onalar koxlear implantatsiyadan keyingi reabilitatsiya jarayonida muhim rol o'ynaydilar. Ular bolalariga yangi eshitish tizimiga moslashishga yordam berishlari kerak. Ota-onalar bolalarining rivojlanishini kuzatib borishlari, ularning muvaffaqiyatlarini nishonlashlari va qiyinchiliklarga duch kelganda ularga yordam berishlari zarur. Ularning ishtiroki bolaning psixologik holati va ijtimoiy rivojlanishi uchun ham muhimdir.

| 4. Eshitish qobiliyatini tiklash

Koxlear implantatsiyadan keyin eshitish qobiliyatini tiklash jarayoni murakkab bo'lishi mumkin. Bolalar yangi ovozlarni tanish va ularni tushunishga harakat qiladilar. Ota-onalar bolalari bilan birga ovozlarni takrorlash, musiqa tinglash va muloqot qilish orqali bu jarayonni qo'llab-quvvatlashlari mumkin. Bu nafaqat bolaning eshitish qobiliyatini yaxshilaydi, balki ota-onalar bilan bolalar o'rtasidagi aloqani ham kuchaytiradi.

| 5. Oila muhitining ta'siri

Oila muhitining koxlear implantatsiyadan keyin reabilitatsiya jarayoniga ta'siri katta ahamiyatga ega. Oila a'zolari bir-birlariga qo'llab-quvvatlovchi bo'lishlari va ijobiy muhit yaratishlari kerak. Bu bolaning o'zini erkin his qilishi va yangi ko'nikmalarni o'zlashtirishiga yordam beradi. Ota-onalar bolalariga motivatsiya berish, ijobiy fikrlar bilan yondashish va ularning muvaffaqiyatlarini nishonlash orqali ijtimoiy integratsiyani kuchaytirishi mumkin.

| 6. Psixologik qo'llab-quvvatlash

Koxlear implantatsiyadan keyin bolaning psixologik holati juda muhimdir. Ba'zi bolalar yangi eshitish tizimiga moslashishda qiyinchiliklarga duch keladilar, bu esa ularning ruhiy holatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ota-onalar bolalarining hissiyotlarini tushunib, ularga psixologik qo'llab-quvvatlash ko'rsatishi kerak. Bu ota-onalarning sabr-toqatli bo'lishi va bolaning har bir muvaffaqiyatini qadrlashi zarur.

| 7. Erkin muloqot

Reabilitatsiya jarayonida erkin muloqot qilish juda muhimdir. Ota-onalar bolalari bilan doimo muloqotda bo'lishlari va ularning fikrlarini tinglashlari kerak. Bu bolaning o'z fikrlarini ifoda etishga yordam beradi va ijtimoiy ko'nikmalarini

rivojlantiradi. Erkin muloqot qilish orqali ota-onalar bolalarining eshitish qobiliyatini rivojlantirishda katta rol o'ynaydilar.

| 8. Ta'lim va o'qitish

Koxlear implantatsiyadan keyin ta'lim jarayoni ham muhim ahamiyatga ega. Ota-onalar bolalarini ta'lim olishda qo'llab-quvvatlashlari va ularga kerakli resurslarni taqdim etishlari zarur. Bu nafaqat akademik muvaffaqiyatlarga erishishga yordam beradi, balki bolaning ijtimoiy hayotida ham muvaffaqiyatli bo'lishga yordam beradi.

| 9. Ijtimoiy integratsiya

Ijtimoiy integratsiya koxlear implantatsiyadan keyingi reabilitatsiyaning muhim jihatlaridan biridir. Ota-onalar bolalarini do'stlari bilan muloqot qilishga undashlari va ijtimoiy faoliyatlarda ishtirok etishga rag'batlantirishlari kerak. Bu bolaning o'zligini his qilishiga va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

| 10. Muloqot strategiyalari

Ota-onalar koxlear implantatsiyadan keyin bolalari bilan samarali muloqot qilish uchun turli strategiyalarni qo'llashlari mumkin. Bu strategiyalar orasida vizual yordamlar, oddiy til ishlatish, ovoz balandligini nazorat qilish va bolaning e'tiborini jalb qilish kabi usullar mavjud. Bularning barchasi bolaning yangi eshitish tizimiga moslashishini osonlashtiradi. Koxlear implantatsiyadan keyingi reabilitatsiya jarayoni murakkab va ko'p qirrali bo'lib, ota-onalarning ishtiroki juda muhimdir. Ular bolalarning yangi eshitish tizimiga moslashuvini qo'llab-quvvatlashlari, psixologik yordam ko'rsatishlari va ijtimoiy integratsiyaning ta'minlashlari zarur. Oila muhitining ijobiy ta'siri, erkin muloqot va ta'lim jarayonidagi ishtirok bolalarning muvaffaqiyatli rivojlanishi uchun asos bo'ladi. Shunday qilib, ota-onalarning roli koxlear implantatsiyadan keyingi reabilitatsiyada ajralmasdir va bu jarayonning muvaffaqiyatli o'tishi uchun zarurdir.

Xulosa.

Koxlear implantatsiya audiologik reabilitatsiya jarayonida muhim o'rin tutadi, chunki bu qurilma suyak ichidagi ovozlarni elektr signaliga aylantirib, ko'mishlikni yengish imkonini beradi. Koxlear implantatsiyadan keyingi reabilitatsiya jarayonida ota-onalarning ishtiroki juda muhim ahamiyatga ega. Ota-onalarning faolligi bolalarning ovoqlik qobiliyatlarini rivojlantirishda, shuningdek, ijtimoiy va emotsional ko'nikmalarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Ota-onalar, bolalar bilan birga muntazam ravishda reabilitatsiya mashg'ulotlariga qatnashishlari, ko'nikmalarni amaliyotda ishlatishlari va kulgili muhit yaratishlari orqali bolalarning motivatsiyasini oshirishi mumkin. Shu bilan birga, ota-onalar tibbiy spetsialistlar tomonidan berilgan ko'rsatmalarni diqqat bilan kuzatib borishlari va bolalariga ko'proq vaqt ajratishlari zarur. Bunda ota-onalarning motivatsiyasi va chidamliligi alohida ahamiyat kasb etadi. Ota-onalarning ishtiroki bolalarga yanada kuchli qo'llab-quvvatlash, ijtimoiy faoliyat

va o'zlariga ishonchni qurish imkonini beradi. Ularning mas'uliyati bolalar bilan birga harakat qilishda, hissiy aloqalarni kuchaytirishda va bolaning kelajagi uchun mustahkam poydevor yaratishda zamin tayyorlaydi. Ota-onalarning Koxlear implantatsiyadan keyingi reabilitatsiya jarayonidagi faolligi bolalar uchun nafaqat audioqobiliyatlarni, balki umumiy hayot sifatini ham yaxshilashda muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Rizaev, B. (2020). Koxlear implantatsiya va uning ta'siri. Toshkent: O'zbekiston davlat san'at va madaniyat institutining nashriyoti.
2. Shodmonov, N. (2021). Ovoz va eshitish: reabilitatsiya yondoshuvlari. Samarqand: Samarqand davlati tibbiyot instituti nashriyoti.
3. Umidov, F. (2022). Ota-onalar uchun koxlear implantatsiya bo'yicha qo'llanma. Buxoro: Buxoro viloyati sog'liqni saqlash boshqarmasi.
4. Yuldasheva, D. (2023). Eshitishning rivojlantirilishi va koxlear implantatsiyadan keyingi reabilitatsiya. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi.
5. Zokirov, I. (2021). Koxlear implantatsiya: nazorat va reabilitatsiya. Qozon: Qozon federal universiteti nashriyoti.